

CRIMINAL - LEGAL REGULATION OF ABORTION IN REPUBLIC OF MACEDONIA AND THE EUROPEAN LEGISLATION

M.Sc. Nada Doneva

Goce Delcev University of Shtip, Republic of Macedonia
nada.doneva@ugd.edu.mk, nadica_doneva@hotmail.com

M.Sc. Aleksandra Angelovska

Municipality of Shtip
aangelovska86@yahoo.com

Abstract: One of the main determinations of medical criminal law and its subject of study is the problem of abortion and the right to life of the conceived fetus. The number of violations of fundamental human rights through criminal acts committed by biomedical interventions for termination of pregnancy, grows constantly and with rapid pace as an obvious indication that it is necessary to take measures for improvement of the current situation in order to find an appropriate solution. Through the prism of the regulatory framework and processing the cases from the practice, this paper presents the situation in Republic of Macedonia which refers to the set subject of research, giving a detailed overview of the national legislation governing the matter, and in a separate section shows the international regulations, so in this terms also the comparative experiences about the right to abortion and its framing in appropriate criminal - legal framework. It is given a special review to the ethical aspects of abortion analyzed through the prism of the right to life, and also of the current legal solutions in Macedonia and the effects of their implication in practice. As crucial imposes the dilemma - to what extent is justified the restriction of abortion in legal terms, which inevitably causes an increase in the number of illegal interventions for termination of pregnancy, and thus the danger to life and health of one woman?! Also noted are the achievements in this field in the domestic criminal - legal system and future trends and challenges for improving the legal and institutional regulation of the problem.

In this research, were used: the method of analysis, the case - study method, the sociological method and the comparative method.

Keywords: abortion, medical interventions, illegal termination of pregnancy, right to life, ethics.

КАЗНЕНО - ПРАВНА УРЕДНОСТ НА АБОРТУСОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ЕВРОПСКОТО ЗАКОНОДАВСТВО

М-р Нада Донева

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Република Македонија
nada.doneva@ugd.edu.mk, nadica_doneva@hotmail.com

М-р Александра Ангеловска

Општина Штип
aangelovska86@yahoo.com

Резиме: Една од основните определби на медицинското казнено право и негов предмет на проучување е проблемот на абортусот и правото на живот на зачнатиот плод. Бројот на повреди на елементарните човекови права преку казнени дела извршени со помош на биомедицински интервенции за прекинување на бременоста, расте непрекинато и со забрзано темпо и претставува евидентен показател дека е потребно преземање на мерки за унапредување на моменталната состојба и изнаоѓање на соодветно решение на проблемот. Низ призмата на регулаторната рамка и обработката на случаи од праксата, трудот ја прикажува состојбата во Р. Македонија во врска со поставениот предмет на истражување, давајќи детален преглед на домашното законодавство кое ја уредува оваа проблематика, а во издвоен дел ја прикажува и меѓународната регулатива, па во однос на тоа и компаративните искуства во врска со правото на абортус и неговото врамување во соодветна казнено - правна рамка. Посебен осврт е даден на етичкиот аспект на абортусот, анализиран низ призмата на правото на живот, но и на досегашните законски решенија во Р. Македонија и ефектите од нивната импликација во пракса. Како особено важна се наметнува дилемата - во која мера е оправдано ограничувањето на абортусот во законска смисла, што несомнено предизвикува зголемување на бројот на нелегалните интервенции за прекинување на бременоста, а со тоа и на опасностите по животот и здравјето на жената?! Нотира се и досегашните

достигнувања во оваа област во домашниот казнено - правен систем и идните состојби и предизвици за унапредување на правната и институционална уреденост на проблемот.

При истражувањето, користени се: методот на анализа, case - study методот, социолошкиот и компаративниот метод.

Клучни зборови: абортус, медицински интервенции, противправно прекинување на бременост, право на живот, етика.

ВОВЕД

Мултидимензионалноста и комплексноста на абортусот како појава, предизвикува за него да се води сериозна расправа која се одвива континуирано многу години наназад и сè уште е со несмален интензитет. Дотолку повеќе, ваквите расправи станаа прашање од висок политички интерес, па токму заради тоа во секое демократско општество од клучно значење се перцепцијата и ставовите по однос на прашањето за правната регулатива и механизмите кои се однесуваат на прекинувањето на бременоста. Притоа, се отвораат низа прашања за (не)оправданоста на ваквиот чин и последиците кои ги предизвикува по здравјето, психичкиот развој на жената и општественото живеење воопшто. Аргументите при бројните расправи на оваа тема, се движат од една до друга крајност, па во зависност од нивниот интензитет и актуелните општествени прилики, историјата се среќава со различни одлуки и регулатива која го уредува ова прашање. Основната цел на сите дебати кои се поврзани со оваа тема, е да се даде одговор на прашањето дали правото на жената самата да одлучува за сопственото тело и за потомството што ќе го остави зад себе е во колизија со едно посвето и неприкосновено право, а тоа е правото на живот на индивидуата во зачеток. Дали е етички исправно и оправдано само заради тоа што се работи за единка која е во процес на формирање и која сè уште не дошла на овој свет како човечко суштество, да и се негираат сите права!? Како резултат на тоа се отвора комплексна филозофска, етичка и правна расправа за проблемот на абортусот¹, а како особено важен се наметнува етичкиот момент во елаборирањето на ставовите во прилог на едното или другото тврдење.

КАЗНЕНО - ПРАВНА РЕГУЛАТИВА НА АБОРТУСОТ ВО РМ

Анализата на прашањето за предвремено прекинување на бременоста, независно од тоа каква е перцепцијата околу неговото поимно определување, е секогаш тесно поврзана со правото на живот кое е уставно загарантирано начело од највисок ранг. Уставот на Р. Македонија го гарантира ова право преку изрична определба дека животот на човекот е неприкосновен² и дека смртна казна не може да се изрече по ниту еден основ. Понатаму, доколку се направи подетална анализа на законската регулатива која го разработува отелотворувањето на ова право, недвосмислено се наметнува констатацијата дека законот не го третира прекинувањето на бременоста како убиство, бидејќи во спротивно истото би било забрането. Во домашниот казнено - правен систем противправното прекинување на бременоста се категоризира во групата на кривични дела на уништување на идниот живот (плодот).³ Ваквата определба е втемелена на теоретските стојалишта според кои заштитата на животот и телесниот интегритет на човекот како живо битие, започнува во моментот на неговото раѓање, а не во моментот на зачнувањето⁴.

Во казненото законодавство на Р. Македонија е инкриминирано само противправното прекинување на бременоста, односно извршување на абортусот спротивно на прописите кои ја уредуваат оваа материја. Притоа особено е важно да се нагласи дека дури и во ваков случај, носител на казненото поведение не е жената која се одлучила на прекин на бременоста, туку лицата кои ја вршат интервенцијата, во услови и на начин спротивен на законот.⁵ Делото добива квалификуван облик доколку интервенцијата е извршена врз малолетно женско лице или доколку како последица настапило тешко телесно нарушување на здравјето или смрт на женското лице.⁶ Правната природа на ова кривично дело укажува на тоа дека неговото законско битие е исполнето само во случај кога интервенцијата за прекин на бременоста се врши спротивно на законот (надвор од здравствени установи кои ги исполнуваат условите за вршење на постапка за прекинување на бременоста). Што се однесува до општата материјално - правна уреденост на проблемот, Република Македонија спаѓа во групата на држави кои по однос на ова прашање имаат

¹ James M. Humber and Robert F. Almeder, *Biomedical Ethics and the Law* (New York, Plenum Press, 1976).

² Член 9 од Уставот на Република Македонија, *Службен весник на Република Македонија* 52/91.

³ Владо Камбовски, *Казнено право - посебен дел* (Скопје: Правен факултет „Јустинијан I“, 2012).

⁴ За разлика од заговорниците на правото на абортус како легитимно право на жената, кои го застапуваат мислењето дека фетусот, односно нероденото дете не може да ги ужива правата на човечко битие, постојат диференцијално спротивставени стојалишта кои се темелат на ставот дека животот започнува од моментот на зачнувањето, па поради тоа, прекинувањето на бременоста го сметаат за целосна негација на уставно загарантираното право на живот.

⁵ Според член 129 став 1 од Кривичниот законик, *Службен весник на Република Македонија* 37/96, тој што спротивно на прописите за прекинување на бременост, на бремена жена со нејзина согласност ќе изврши, ќе започне да врши или ќе помогне да изврши прекинување на бременоста, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

⁶ Член 129 став 5 од Кривичниот законик, *Службен весник на Република Македонија* 37/96.

либерална законска регулатива, која го овозможува правото на абортус како легитимно право на жената самата да одлучува за сопственото тело. Предметната проблематика е регулирана со Законот за прекинување на бременост⁷ од 2013 година кој предизвика бора од различни реакции во јавноста. Всушност, оваа материја и до донесувањето на новиот закон, беше уредена со закон со истиот назив⁸, меѓутоа со оглед на тоа дека истиот е донесен во 1971 година, евидентна беше потребата од донесување на сосема нова легислатива приспособена на ново настанатите состојби. Во однос на содржината на Законот, голем дел од поранешните законски решенија се задржани, некои се модифицирани или се внесени нови, а основната тенденција е да се зајакне системот на контрола при вршење на медицински интервенции за прекин на бременоста, за да се овозможи зголемена заштита на здравјето на жената. Сепак, како што е наведено погоре, мислењата на стручната, па и пошироката општествена јавност во однос на новите законски решенија, се поделени и диференцијално спротивставени.

По однос на прашањето за поимното определување, прекинувањето на бременоста и досега се дефинираше како посебна медицинска интервенција за која слободно одлучува бремената жена, а единствено ограничување е таа да е полнолетна⁹ и да поминала најмалку една година од прекинувањето на претходна бременост, ако таква евентуално постои. Притоа предвидено е дека абортусот треба да го изврши лекар - специјалист во здравствена установа која располага со соодветна медицинска опрема за таа намена. Исто така законот предвидува дека пред секоја интервенција треба да се достави доказ до надлежните институции дека не поминале повеќе од 10 седмици од зачнувањето, бидејќи во спротивно ако жената е во поодмината бременост, може да абортира само ако за тоа постојат одредени причини наведени во законот: медицински, етички и правно - криминалистички, биолошко - генетски и социјални.

Новините во законот предвидуваат дека жената која сака да изврши прекин на бременоста до десетата гестациска недела е должна да достави до лекарот писмено барање на образец пропишан од Министерот за здравство, да даде писмена согласност за интервенцијата која треба да биде извршена врз неа, како и да оди на советување за евентуалните ризици од прекиноот, како и предностите од продолжување на бременоста, што многумина го толкуваат како рестриктивен механизам со кој значително се ограничува правото на слободен избор на жената за прекинување на бременоста и негово оптоварување со непотребни бирократски процедури. Освен тоа, прекиноот на бременоста не може да се изврши пред истекот на три дена од извршеното советување, освен во посебни случаи утврдени со закон во кои постои потреба од итна интервенција без одложување. Со новите законски решенија се предвидува и формирање на првостепена комисија формирана од страна на Директорот на здравствената установа во која се вршат интервенции од ваков тип и второстепена комисија формирана од Министерот за здравство на Република Македонија. Дополнителните формалности во врска со упатувањето на жената на првостепена или второстепена комисија, исто така го усложнуваат процесот, а генерален став е дека токму ваквите процедурални ограничувања, ќе предизвикаат зголемување на бројот на абортуси кои се вршат на нелегален начин, со што директно се загрозува здравјето и животот на жените. Новиот закон предвидува исклучок од секое од горенаведените рестриктивни правила во случај кога за тоа постојат оправдани медицински индикации, но и покрај релативно краткото време на примена, во пракса веќе се евидентни конфликти кои произлегуваат токму од строгата формално - правна уреденост на постапките за прекин на бременоста. Ова затоа што доколку пациентката треба да изврши абортус по итна постапка поради околности кои можат да го загрозат нејзиниот живот, мора да се подложи на испитувања и процедури значително поскапи во споредба со вообичаената постапка за прекин на бременоста. Како резултат на ова, голем дел од нив одлучуваат да го дочекаат законскиот рок од три дена по извршеното советување со цел почитување на правната форма, но и за да ги избегнат поголемите трошоци за интервенција. Во вакви случаи периодот на чекање директно го загрозува здравјето на жената преку одлагање на здравствената грижа, со што способноста на жената да пристапи до безбедни и легални услуги за абортус, се доведуваат во прашање.

Компаративната анализа на старите и новите законски решенија, недвосмислено покажува дека новата легислатива воспостави порестриктивен механизам во однос на можностите за прекинување на бременоста¹⁰, но тоа во никој случај не го менува фактот дека абортусот во РМ како и во многу други земји е легализиран, што значи дека неговото практикување под услови предвидени со закон не е казниво. Вистина е дека во ваков случај правото е речиси немоќно да дејствува со цел да се намали оваа деструктивна појава, бидејќи тоа самото и ја дозволува, па затоа единствен начин да се работи превентивно, е повикувањето на етичка и морална одговорност.

⁷ Закон за прекинување на бременоста, *Службен весник на Република Македонија* 87/13, 164/13, 144/14.

⁸ Закон за прекинување на бременоста, *Службен весник на РМ*, број 22/72, 18/76, 15/95.

⁹ Ако бремената жена е малолетна или лишена од деловна способност, прекинувањето на бременоста може да се изврши до истекување на десет недели од денот на зачнувањето, со писмена согласност од родителот, односно старателот на бремената жена.

¹⁰ Детален преглед на новите законски решенија кои се порестриктивни во однос на оние од Законот за прекин на бременоста од 1971 година, може да се најде на: <http://hera.org.mk/wp-content/uploads/2012/02/abortusinfo.pdf>

Статистичките податоци покажуваат дека од 2000 - та година до денес, бројот на легално извршени абортуси во Р. Македонија е во постојано опаѓање, па така стапката на абортуси на 100 живородени деца, од 38,9% во 2000 - та година, сега е намалена на 19,8%. Од друга страна, сè повеќе се зголемува бројот на интервенции за предвремено прекинување на бременоста кои се вршат нелегално, надвор од здравствените установи, па имајќи го во предвид овој факт, се доаѓа до заклучокот дека вкупниот број на извршени абортуси на годишно ниво е значително поголем. Ова доволно зборува во прилог на фактот дека и покрај достапноста на средствата за контрацепција, абортусот во земјава сè уште е најчест начин на контрола на фертилитетот, а ова е особено евидентно кај социјално загрозените и вулнерабилни групи на население.¹¹

ДОСТАПНОСТ НА АБОРТУСОТ ВО ДРЖАВИТЕ ВО РАМКИ НА ЕУ

Во однос на заштитата на правата на жената, Европа се смета за водечка во светот при признавањето на правата на жените; Европската унија и Советот на Европа, се силно посветени на борбата против сексуална дискриминација и, генерално, поддршка на правата на жените. Во однос на прекинување на бременоста, ЕУ нема законодавство на супра - национално ниво, односно секоја држава членка во рамки на сопственото законодавство, го уредува абортусот на различен начин. Притоа, некои држави се либерални во однос на определување на статусот на прекинувањето на бременоста, земајќи ги во предвид различните основи за негова дозволеност¹², додека други го земаат ставот за негова строга забрана, поаѓајќи од правото на живот како мерило за дозволеноста, односно неприфатливоста на одредено дејствие.

Поставувајќи се како појава која дебатите околу својот статус на национално ниво ги актуелизира во светски рамки, државите се зафаќаат со креирање на најповолни политики, земајќи ги во предвид заштитените вредности - животот на единката, но и потребата од почитување и неопминување на правата на поединецот при регулирање на одредена состојба, во контекст на абортусот - правата на жената и нероденото дете. Различниот пристап на проблемот е резултат на различните морални, етички, а пред сè религиозни определби на одредена популација. Земајќи ги во предвид ограничувањата во однос на достапноста до абортус, како гестацискиот период, потребата од согласност на брачниот другар, односно родителите, законите за абортусот се групирани во 5 категории. Во зависност од начинот на кој го уредува и го определува статусот на абортусот, законот на една држава истата ја вклучува во една од следниве категории: држави кои целосно го забрануваат абортусот или тој е дозволен само заради заштита на жената; држави во кои абортусот е дозволен заради заштита на физичкото здравје на жената; држави каде абортусот е дозволен заради заштита на менталното здравје на жената; држави кои дозволуваат абортус врз социо - економски основи и држави во кои нема никакви правни ограничувања на абортусот.¹³

Анализирајќи ги законодавствата на одделни држави во рамки на ЕУ, следува заклучокот дека законите за абортусот се разликуваат во голема мера од држава до држава, почнувајќи од Ирска и Малта, чии законодавства не дозволуваат абортус по ниту еден основ, сè до Холандија, Велика Британија и Шведска, чии закони се најтолерантни во однос на предвремениот прекин на бременоста. Меѓутоа, и покрај легализацијата на абортусот во поголем дел од европскиот простор, неговата достапност е сè уште различна, поради медицинските индикатори, односно односот на лекарите, а пред сè на религиозните институции во однос на намерниот прекин на бременоста.

Ирска е една од државите кои имаат најригорозни закони во врска со абортусот, кој во оваа држава претставува казнено дело¹⁴ и се дозволува единствено во услови на реален и значителен ризик за животот на жената, кој може да се избегне со прекинување на бременоста (вклучувајќи го овде и ризикот од самоубиство). Ирска гласаше пет пати во изминатите 20 години во однос на своите закони за абортус, најчесто во насока на овозможување на жените да абортираат, доколку тие велат дека се суицидни, меѓутоа, станува збор за дупка која Владата на Ирска и Католичката црква ја сакаат затворена.¹⁵ Уште порестриктивно од ирското законодавство, кое не дозволува абортус по ниту еден основ, е законодавството на Малта. Владата и епископите на островот силно се спротивставија на движењата во

¹¹ Министерство за здравство на Република Македонија, *Национална стратегија за сексуалното и репродуктивното здравје во Република Македонија (2010-2020)* (Скопје: Институт за јавно здравје, 2009), 13-14.

¹² При определбата на ставот „за“ абортус, односно креирајќи ја националната политика во насока на прифаќање на абортусот, државите го дозволуваат овој чин, поаѓајќи од следниве основи: за да се спаси животот на жената, за да се одржи физичкото и менталното здравје на жената, доколку бременоста е резултат на силување или инцест, поради возраста на жената, при оштетување на фетусот и поради економски, односно социјални причини.

¹³ Љупчо Ристовски, *Анализа на абортусот: медицински, религиозни и филозофски аспекти* (Скопје: Маран ата - Македонско христијанска евангелиска мисија, 2009), 26.

¹⁴ Член 58 и член 59 од *Offences Against the Person Act, 1861*, го инкриминираат секое дејствие на жената или на друг, насочено кон прекин на нејзината бременоста.

¹⁵ Повеќе од 6000 жени од Ирска, секоја година патуваат во Англија со цел извршување на актот на прекин на бременоста.

2000 година, абортусот да се врши на брод во меѓународните води на брегот на Малта.¹⁶ За разлика од рестриktivната политика на Малта и Искра, Полското законодавство зазема полиберален став во однос на уредувањето на абортусот, сепак задржувајќи се во категоријата законодавства кои го забрануваат овој чин. Предвремен прекин на бременоста е дозволен под точно одредени околности, односно заради заштита на животот на жената и за да се зачува нејзиното ментално и физичко здравје, како и кога бременоста е резултат на силување или инцест и доколку е утврдено оштетување на фетусот.

Во поголем број држави на Европската Унија, законите за абортус, дозволуваат спроведување на постапка на предвремен прекин на бременоста во период на првите дванаесет недели од бременоста, односно првото тромесечје, а ограничувањата на абортусот се најстроги во државите - приврзаници на католичката вера. Шведска е една од најлибералните држави во однос на достапноста на абортусот, односно дозволува абортус без никакви ограничувања до дванаесеттата недела од бременоста. Помеѓу дванаесеттата и осумнаесеттата недела, абортус може да се изврши по разговор со социјален работник, но најмногу до дваесет и втората недела од гестацијата, кога е потребна согласност од стручњак во рамки на Националниот одбор за здравје и благосостојба. Англиското законодавство предвидува период од дваесет и четири недели од бременост во кој истата може да се прекине поради заштита на животот и здравјето на жената и поради економски и социјални причини, како услови кои мора да бидат потврдени од страна на двајца лекари. Во рамки на европскиот простор, Кипар се декларира како најлиберална држава, определувајќи период од дваесет и осум недели во кој абортусот може да биде извршен, а оној кој незаконски ќе изврши абортус, како и жената која ќе го предизвика сопствениот абортус, ќе бидат казнети со затвор во траење од седум години.¹⁷ Парламентарното собрание на Советот на Европа зазема став дека абортусот не треба да се забрани во разумен гестациски период.¹⁸ Забраната на абортусот не резултира со помалку абортуси, туку води до тајни абортуси, кои се потрауматични и ја зголемуваат стапката на смртноста кај родилките, а води и до абортус „туризам“, кој е скап и го одложува времето на абортус. Жени од било која европска држава може да најдат безбедни абортус услуги во случај на несакана бременост и да ги споредат услугите, како и цените, пребарувајќи на веб - страницата Abortion Clinics in Europe,¹⁹ што е од особена корист за жените граѓани на државите каде што абортусот е ограничен.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на податоците на Алан Гутмахер Институтот²⁰, годишно се извршуваат 50 милиони абортуси. Притоа, 40% од абортусите, се нелегални, односно небезбедни во однос на здравјето на жената, поради што секој ден умираат повеќе од 400 жени.²¹ Затоа, основната цел и влијанието на подобрувањето на достапноста на абортусот, е намалување на стапката на морбидитет и морталитет кај мајките.

Законските ограничувања на абортусот не влијаат на неговата појава; жените бараат очајни мерки доколку не можат да добијат безбеден абортус. Небезбедниот абортус убива, но и покрај она многу што се прави за подобрување на услугите за абортус, најмногу до 30% од смртните случаи на мајките, се предизвикани од небезбеден абортус. Во овој контекст, Светската здравствена организација укажува на фактот дека трошоците за спроведување на безбеден абортус, претставуваат една десетина од трошоците за лекување на последиците од небезбеден абортус.²² Во насока на унапредување на заштитата на здравјето на жената, државите мора да ги укинат рестрикциите кои го попречуваат, *de iure* или *de facto*, пристапот до безбеден абортус, а особено, да ги преземат сите неопходни чекори за создавање на соодветни услови за здравствена, медицинска и психолошка грижа и да понудат и овозможат соодветно финансиско покритие. Секоја одделна држава, треба да усвои стратегии и политики за сексуално и репродуктивно здравје и за остварување на правата поврзани со овој аспект од обезбедувањето на безбеден и здрав живот, а соодветно на ова и едукација на младите во нивната најкритична возраст, кога

¹⁶ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6235557.stm#malta>

¹⁷ Criminal code of Cyprus as amended in 1974 (Law No 59) and in 1986 (Law No 186).

¹⁸ Council of Europe, Parliamentary Assembly, *Resolution 1607: Access to safe and legal abortion in Europe*, 2008.

¹⁹ <http://www.abortion-clinics.eu/> - веб - сајтот на жените им овозможува: пребарување на абортус услуги од далечина, држава, методи на лекување (хируршки или медицински), анестезија која користи (општо или локално ниво); контакт податоци, методи на абортус, трошоците за секој давател на услуги; прикажување на локацијата на било која клиника; проверка на општи информации за секоја држава во однос на законот за абортус, ограничувања, пристап, итн., како и сознанија за можните очекувања.

²⁰ The Guttmacher Institute, USA, е непрофитна организација која работи на унапредување на сексуалното и репродуктивното здравје и права, преку меѓусебно поврзана програма на истражување, анализа на политиките и едукација на јавноста со цел да се генерираат нови идеи, да се охрабри просветлената јавна дебата и да се промовира гласна политика и програми за развој. Општата цел на Институтот е да се обезбеди највисок стандард на сексуалното и репродуктивното здравје на сите луѓе во светот.

²¹ <http://www.guttmacher.org/pubs/journals/3310607.html>

²² World Health Organization, Regional Office for Europe, *Facts and figures about abortion in the European Region*.

многу лесно стапуваат во сексуален однос. Воведувањето на задолжително и соодветно на возраста образование за половите односи и репродуктивното здравје на младите луѓе во училиштата, ќе значи превенција во правец на спречување на несакана бременост, а во продолжение на тоа, и на абортуси. Подобрената достапност до контрацептивни услуги преку зголемени инвестиции од националните буџети, ќе го унапреди националниот здравствен систем, а на тој начин и репродуктивните здравствени материјали и ќе даде доволен повод за пренос на информации во врска со преземените мерки на национално ниво.

Преку анализирање на состојбите за пристапот кон абортус, се доаѓа до генералниот заклучок дека, онаму каде што законодавствата се рестриктивни во однос на абортусот и тој не е дозволен по личен избор и слободна волја на жената, во пораст е бројот на нелегални абортуси, што значи дека и опасноста по здравјето и животот на жената од нестручно извршување на медицинската постапка на прекин на бременоста, е поголема. Меѓутоа, бројот на компликации од легално извршени абортуси, не мора да биде помал од здравствените и животни компликации при нелегално извршените абортуси. Државите кои имаат полиберална законска рамка и дозволуваат абортус без посериозни ограничувања, се соочуваат со трендот на намалување на возрастната граница на стапување во сексуален однос кај младата популација, токму поради слободниот пристап кон медицински прекин на несаканата бременост, кој ги стимулира младите на прерано стапување во сексуален контакт. Токму ваквиот несакан општествен замав, е поттик за измени на националното законодавство на државата, која соочувајќи се со зголемен број на тешки последици од методите на извршување на абортуси, пристапи кон рестриктивна политика и регулирање на процедурата за медицински прекин на бременоста. За надминување на проблемот, потребно е интензивно да се работи на анимирање на општествената свест дека абортусот значи прекинување на можноста да започне еден нов живот, а практикувањето на истиот може да остави трајни последици не само кај индивидуата, туку да го доведе во прашање и интересот на пошироката заедница. Ако се земе предвид фактот дека секоја година во Р. Македонија, бројот на нелегално извршени абортуси расте, како состојба која не се разликува од тековите во државите на западна Европа, сосема природно се наметнува констатацијата дека решението на проблемот не може да се бара единствено во рестриктивната правна рамка со која се уредува оваа материја. Напротив, на засегнатите лица треба да им се понудат издржани, неприсилни алтернативи и целосна општествена и институционална поддршка, што ќе им даде слобода да го задржат бебето, а притоа да обезбедат целосна благосостојба за себе и за сопственото дете.

БИБЛИОГРАФИЈА

- [1] Камбовски, Владо. *Казнено право - посебен дел*. Скопје: Правен факултет „Јустинијан I“, 2012.
- [2] Ристовски, Љупчо. *Анализа на абортусот: медицински, религиозни и филозофски аспекти*. Скопје: Маран ата - Македонско христијанска евангелиска мисија, 2009.
- [3] Министерство за здравство на Република Македонија. *Национална стратегија за сексуалното и репродуктивното здравје во Република Македонија (2010-2020)*. Скопје: Институт за јавно здравје, 2009.
- [4] Humber, James M., and Robert F. Almeder. *Biomedical Ethics and the Law*. New York: Plenum Press, 1976.
- [5] World Health Organization, Regional Office for Europe. *Facts and figures about abortion in the European Region*.
- [6] Закон за прекинување на бременоста. *Службен весник на РМ, број 22/72, 18/76, 15/95*.
- [7] Закон за прекинување на бременоста. *Службен весник на Република Македонија 87/13, 164/13, 144/14*.
- [8] Кривичен законик. *Службен весник на Република Македонија 37/96*.
- [9] Устав на Република Македонија Македонија. *Службен весник на Република Македонија 52/91*.
- [10] Council of Europe, Parliamentary Assembly. *Resolution 1607: Access to safe and legal abortion in Europe 2008*.
- [11] Criminal code of Cyprus. *Law No 59/74, Law No 186/86*.
- [12] Parliament of the United Kingdom of Great Britain and Ireland. *Offences Against the Person Act 1861*.
- [13] <http://hera.org.mk/wp-content/uploads/2012/02/abortusinfo.pdf>
- [14] <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6235557.stm#malta>
- [15] <http://www.abortion-clinics.eu/>
- [16] <http://www.guttmacher.org/pubs/journals/3310607.html>